

*Razem w obronie
życia, wolności, rodziny
i suwerenności!*

Analiza projektu ustawy o zmianie ustawy – Kodeks karny (UD 333) opublikowanego w dniu 2 stycznia 2026 r.

Główne tezy

1. Projekt nowelizacji art. 196 k.k. stanowi nieproporcjonalne i nieuzasadnione osłabienie ochrony konstytucyjnej wolności religijnej.
2. Ministerstwo Sprawiedliwości oparło projekt nowelizacji na selektywnej i uproszczonej interpretacji wyroku ETPCz w sprawie Rabczewska przeciwko Polsce.
3. Proponowana nowelizacja pozostaje w sprzeczności z orzecznictwem Trybunału Konstytucyjnego i Sądu Najwyższego.
4. Projekt ignoruje rzeczywisty kontekst społeczny – narastającą chrystofobię i faktyczną bezskuteczność obecnych instrumentów ochrony.
5. Proponowana zmiana wpisuje się w szerszą tendencję ideologiczną, osłabiającą ochronę chrześcijańskiej tożsamości w Europie.

1. Założenia projektu nowelizacji

Ministerstwo Sprawiedliwości uzasadniając potrzebę podjęcia prac legislacyjnych¹ odwołało się bezpośrednio do wyroku Europejskiego Trybunału Praw Człowieka (dalej jako: ETPCz), z dnia 15 września 2022 r., wydanego w sprawie ze skargi o nr 8257/13 (Rabczewska p-ko Polsce)², a który zapadł na kanwie art. 10 EKPCz o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności sporządzonej w Rzymie dnia 4 listopada 1950 r.³ (dalej jako: EKPCz), w zakresie wolności wyrażania opinii. Zdaniem ETPCz. wyrok skazujący wydany przez polski sąd karny w sprawie Rabczewskiej stanowił ingerencję w prawo osoby skarżącej do wolności wypowiedzi, taka zaś ingerencja była naruszeniem art. 10 EKPCz.

Jak uzasadnia dalej Ministerstwo Sprawiedliwości „ETPCz. uznał, że wymierzenie kary grzywny aż pięćdziesięciokrotnie wyższej niż najmniejsza kwota grzywny było zbyt wysoką karą

¹ Uzasadnienie do projektu UD333, <https://legislacja.gov.pl/docs//2/12405801/13178795/13178796/dokument757211.docx>, dostęp 21.01.2026 r.

² Wyrok Europejskiego Trybunału Praw Człowieka z 15 września 2022 r. w sprawie Rabczewska przeciwko Polsce, skarga 8257/13, <https://hudoc.echr.coe.int/eng#%7B%22itemid%22%3A%22001-219102%22%7D>, dostęp 21.01.2026 r.

³ Konwencja o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności sporządzona w Rzymie dnia 4 listopada 1950 r., zmieniona następnie Protokołami nr 3, 5 i 8 oraz uzupełniona Protokołem nr 2 (Dz.U. 1993 Nr 61, poz. 284 ze zm.)

*Razem w obronie
życia, wolności, rodziny
i suwerenności!*

w zakresie obrazy uczuć religijnych. Jeśli zaś za zbyt surową uznana została kara grzywny, to tym bardziej za taką uznać należy karę pozbawienia wolności. Tym samym zasadne jest usunięcie kary pozbawienia wolności z treści art. 196 k.k., aby nie było możliwości nakładania przez sądy tak surowych sankcji, a jednocześnie by sądy otrzymały wyraźną wskazówkę co do dalszego orzekania w tego typu sprawach. Modyfikacji ulegnie zatem tzw. siatka zagrożeń za ww. czyn przez jej „przesunięcie” w stronę grzywny i ograniczenia wolności. Eliminacja kary pozbawienia wolności jako kary najsurowszej sprawi, że wysokie grzywny będą musiały być orzekane w sposób wyważony, będący konsekwencją odpowiedniego zrównoważenia celów kary z podstawowymi zasadami wolności wypowiedzi.”⁴

2. Aktualny stan prawny

W obecnym stanie prawnym przepis art. 196 Kodeksu karnego⁵ (dalej jako: k.k.) stanowi, że: „Kto obraża uczucia religijne innych osób, znieważając publicznie przedmiot czci religijnej lub miejsce przeznaczone do publicznego wykonywania obrzędów religijnych, podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do lat 2”. Propozycja zmiany przepisu jest krótka i sprowadza się do usunięcia z treści tego przepisu kary pozbawienia wolności przy jednoczesnym pozostawieniu możliwości orzeczenia przez sąd karny kary grzywny bądź kary ograniczenia wolności.

Przedmiotem ochrony, do którego odnosi się art. 196 k.k. jest wynikające z wolności religijnej prawo do ochrony uczuć religijnych, zagwarantowane w art. 53 Konstytucji RP⁶. Prawo do ochrony uczuć religijnych oznacza wolność od zachowań obrażających (znieważających) te uczucia. Przez uczucia religijne rozumie się „pewien stosunek (przede wszystkim emocjonalny) określonej grupy do wyznawanej przez siebie wiary przejawiający się także w prawie do ochrony szacunku wobec wyznawanych przez nią wartości oraz miejsc i przedmiotów otaczanych czcią”⁷. Przedmiot ochrony z art. 196 k.k. w postaci uczuć religijnych osób wierzących obejmuje więc określony fragment wolności religijnej w aspekcie wolności od zachowań znieważających przedmiot czci religijnej lub miejsce kultu religijnego.

Strona przedmiotowa przestępstwa z art. 196 k.k. sprowadza się do obrazy uczuć religijnych przez publiczne znieważenie przedmiotu kultu lub miejsca przeznaczonego do wykonywania obrzędów religijnych. Do obrazy uczuć religijnych dochodzi poprzez „publiczne

⁴ Uzasadnienie do projektu, s. 2-3.

⁵ Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. - Kodeks karny (Dz.U. z 2025 r. poz. 383 ze zm.).

⁶ Uchwała Sądu Najwyższego z 29 października 2012 r., sygn. akt I KZP 12/12.

⁷ S. Hypś, komentarz do art. 196 [w:] *Kodeks karny. Komentarz*, [red.] A. Grześkowiak, K. Wiak, Warszawa 2015.

*Razem w obronie
życia, wolności, rodziny
i suwerenności!*

znieważenie przedmiotu lub miejsca kultu religijnego. Zachowanie to zarówno może przybrać postać wypowiedzi słownej, jak i może być wyrażone za pomocą gestów, pisma czy obrazów. Zachowanie znieważające charakteryzuje się wyrażeniem pogardy, chęcią poniżenia lub wyszydzenia⁸. Zgodnie ze stanowiskiem utrwalonym w doktrynie, pod pojęciem „miejsca przeznaczonego do publicznego wykonywania obrzędów religijnych” rozumie się „miejsce w sposób szczególny przystosowane do sprawowania kultu lub aktów religijnych w obecności innych osób. Miejszem takim jest w szczególności kościół, kaplica, dom modlitwy czy publicznie wystawiony ołtarz. Miejsce takie może mieć charakter trwały lub czasowy”⁹.

Jak stwierdza Sąd Najwyższy w jednym ze swych judykatów: „znamiona przestępstwa określonego w art. 196 Kodeksie karnym, wypełnia jedynie takie znieważenie przedmiotu czci religijnej, które ma miejsce publicznie. Publiczny charakter przestępstwa z art. 196 Kodeksu karnego sprowadza się do tego, że znieważenie przedmiotu czci religijnej może zostać dostrzeżone przez większą lub bliżej nieokreśloną liczbę osób”¹⁰. Przyjmuje się zarazem, że chodzi o takie postępowanie sprawcy, które może zostać zauważone przez większą, z góry nieoznaczoną liczbę osób, zarówno wtedy, gdy osoby te faktycznie zetknęły się z zachowaniem sprawcy, jak i wówczas, gdy istniała taka sposobność, lecz nie doszło do jej realizacji. Obrażanie uczuć religijnych ma charakter publiczny również w sytuacji opublikowania takiego zachowania przy pomocy środków masowego przekazu – prasy, radia, telewizji, Internetu¹¹.

Publiczny charakter zachowania sprawcy nie musi oznaczać, że z popełnionym czynem winna zetknąć się faktycznie nieograniczona liczba osób. Wystarczające jest, by znieważenie odbyło się w miejscu potencjalnie dostępnym dla większej liczby osób (przykładowo na placu, który w danym momencie jest pusty) lub za pośrednictwem środków przekazu umożliwiających dotarcie do takiej liczby osób (np. z użyciem transmisji internetowej). Za takim stanowiskiem przemawia wyrażany w doktrynie pogląd, zgodnie z którym oceny, czy dane zachowanie było znieważające, należy dokonywać w oparciu o kryteria obiektywne. Jeżeli zachowanie sprawcy jest obiektywnie znieważające i choćby jedna osoba zgłosiła ten fakt organom ścigania, a jest to osoba o przeciętnej wrażliwości, należy przyjąć, że wyznawca danej religii poczuł się znieważony, nawet jeśli nie złożył zawiadomienia o przestępstwie¹². Tym samym, w literaturze przedmiotu dominujący jest pogląd o materialnym charakterze omawianego przestępstwa.

⁸ W. Wróbel, komentarz do art. 196, [w:] *Kodeks karny. Część szczególna. Tom II. Część I. Komentarz do art. 117–211a*, [red.] W. Wróbel, A. Zoll Warszawa 2017.

⁹ A. Wąsek, *Przestępstwa przeciwko przekonaniom religijnym de lege lata i de lege ferenda*, „Państwo i Prawo” 7 (1995).

¹⁰ Postanowienie Sądu Najwyższego – Izba Karna z dnia 5 marca 2015 r., sygn. akt II KK 274/14.

¹¹ S. Hypś, komentarz do art. 196, [w:] *Kodeks karny. Komentarz*, [red.] A. Grześkowiak, K. Wiak, Warszawa 2015.

¹² M. Budyn–Kulik, *Znieważenie uczuć religijnych - analiza dogmatyczna i praktyka ścigania*, „Prawo w działaniu. Sprawy karne” 19 (2014), s. 103.

*Razem w obronie
życia, wolności, rodziny
i suwerenności!*

Należy jednak zauważyć, że stojąc na gruncie obiektywnego kryterium obraźliwości zasadne jest odrzucenie tego stanowiska i przyjęcie poglądu o jego charakterze formalnym.

Analizowane przestępstwo ma charakter powszechny. W literaturze dyskutowane było, czy przestępstwo z art. 196 k.k. może być dokonane wyłącznie w zamiarze bezpośrednim, czy może również ewentualnym (drugie stanowisko było przeważające). Ostatecznie kwestię tę rozstrzygnął Sąd Najwyższy uchwałą z 19 października 2012 r.¹³, w której przyjęto, iż przestępstwo określone w art. 196 k.k. popełnia ten, kto swoim zamiarem bezpośrednim lub ewentualnym obejmuje wszystkie znamiona tego występk.

3. Okoliczności faktyczne przygotowania nowelizacji

Należy w pierwszej kolejności zauważyć, że projekt nowelizacji k.k. zbiega się w czasie z opublikowaniem przez Europejskie Centrum na rzecz Prawa i Sprawiedliwości (European Center for Law and Justice, ECLJ) raportu pn. „Chrystianofobia i nienawiść wobec chrześcijan w Europie”¹⁴. W raporcie tym wskazano na bezprecedensowy wzrost przypadków przemocy i aktów nienawiści wymierzonych w chrześcijan, przedstawiono grupy odpowiadające za popełnianie tego typu czynów oraz zwrócono uwagę na zaniżanie danych dotyczących takich zdarzeń. Ponadto autorzy dokumentu zwracają uwagę, iż chrześcijanie są coraz bardziej marginalizowani i karani za swoje przekonania, będąc w dodatku chronionymi w mniejszym stopniu, niż inne grupy religijne.

Problem chrystofobii, przemocy oraz agresji wobec chrześcijan, wraz z bezpodstawnymi zatrzymaniami czy zabójstwami księży włącznie, występuje także w Polsce o czym piszą Autorzy powyższego raportu, a czego w ogóle nie zauważają Autorzy rządowego projektu nowelizacji k.k. kierując się niezrozumiałym poczuciem, czy też wewnętrzną potrzebą dostosowania polskiego prawa do swojej interpretacji wyroku ETPCz. Tymczasem, istotnym problemem społecznym w Polsce jest brak rzeczywistej ochrony chrześcijan i faktyczne przyzwolenie ze strony organów władzy publicznej i prominentnych polityków na „opiłowywanie katolików”¹⁵.

¹³ Uchwała Sądu Najwyższego z 19 października 2012 r., sygn. I KZP 12/12.

¹⁴ Thibault van den Bossche, *Christianophobia and anti-Christian hatred in Europe*, <http://media.aclj.org/pdf/CHRISTIANOPHOBIA-AND-ANTI-CHRISTIAN-HATRED-IN-EUROPE-ECLJ-nov.-2025.pdf>, dostęp 21.01.2026 r. Instytut Ordo Iuris przygotował omówienie raportu: „Niespotykana fala antychrześcijańskiej przemocy”. Ważny raport międzynarodowej organizacji, 13 stycznia 2026 r. <https://ordoiuris.pl/informacje-prasowe/niespotykana-fala-antychrzescijanskiej-przemocy-wazny-raport-miedzynarodowej-organizacji/>, dostęp 21.01.2026 r.

¹⁵ 29 sierpnia 2021 r., poseł Koalicji Obywatelskiej, prowadzący jeden z paneli dyskusyjnych na zorganizowanym m.in. przez Rafała Trzaskowskiego, Prezydenta M.St. Warszawy, Campusie Polska Przyszłości, wypowiedział następujące słowa: „Uważam, że za naszego życia katolicy w Polsce staną się mniejszością. Dobrze, żeby to się

*Razem w obronie
życia, wolności, rodziny
i suwerenności!*

Te postawy i zachowania ze strony środowisk politycznych były wzmacniane orzeczeniami sądów powszechnych, które wręcz uciekają od stosowania przepisów o ochronie uczuć religijnych. Tylko tytułem przykładu takich postaw są orzeczenia sądów karnych w głośnych sprawach profanacji wizerunku Matki Boskiej poprzez umieszczanie jej w jawnie dyskryminacyjnym i ośmieszającym chrześcijan kontekście¹⁶. Wystarczy w tym miejscu odwołać się do będącego elementem uzasadnienia rządowego projektu nowelizacji załącznika w postaci dokumentu pn. „Ocena Skutków Regulacji”¹⁷, by zauważyć, że w 2024 r. na podstawie art. 196 k.k. skazano jedynie 5 osób¹⁸ (). Liczba ta jednoznacznie potwierdza tezę, że system prawny w Polsce nie chroni chrześcijan i stara się ich nie zauważać, jako przedmiotu ochrony prawa. Propozycja nowelizacji k.k. i jej uzasadnienie dowodzi wręcz systemowej niechęci do zajmowania się przez aparat wymiaru sprawiedliwości tego rodzaju sprawami i udzielania ochrony prawnej osobom atakowanym z powodu ich chrześcijańskiej tożsamości religijnej.

Przedłożony projekt ustawy wpisuje się zatem w pewną występującą publicznie tendencję charakteryzującą się aktami anty-religijnej fobii o różnym natężeniu agresji. Zaliczyć do nich należy przede wszystkim akty agresji fizycznej wobec księży, które doprowadziły do śmierci niektórych zaatakowanych osób; występującą bardzo często w mediach i miejscach publicznych agresję słowną wobec wiernych; złośliwe zakłócanie kultu religijnego; a także liczne akty wandalizmu wobec miejsc kultu religijnego (kościółów) i symboli religijnych (krzyża). W takiej sytuacji społecznej propozycja ograniczenia penalizacji czynów godzących w uczucia religijne godzi wręcz w porządek społeczny i będzie stanowić dalszą zachętę do znieważania lub obrażania uczuć religijnych innych osób.

4. Wolność sumienia i religii jako wartości chronione konstytucyjnie

Nie ulega wątpliwości, że jedną z podstawowych wolności człowieka jest wolność myśli, sumienia i wyznania. Tę gwarancję zawierają liczne akty prawa międzynarodowego, takiej jak

stało w sposób niegwałtowny, racjonalny, a nie na zasadzie pewnej zemsty. Na zasadzie: to jest uczciwa kara za to, co się stało. Musimy was opłować z pewnych przywilejów” – „*Musimy was opłować z pewnych przywilejów*”. *Fala krytyki po słowach Nitrasa o katolikach*, 29 sierpnia 2021 r., <https://www.polsatnews.pl/wiadomosc/2021-08-29/musimy-was-opilowac-z-pewnych-przywilejow-oburzenia-po-slowach-slawnomira-nitrasa/>, dostęp 21.01.2026 r.

¹⁶ Por. wyrok Sądu Rejonowego Gdańsk-Południe w Gdańsku z dnia 3 marca 2022 r., sygn. akt II K 1713/20, uniewinniającego w sprawie profanacji wizerunku Matki Boskiej tęczową aureolą czy wyrok Sądu Rejonowego w Płocku z dnia 2 marca 2021 r., sygn. akt II K 296/20 także uniewinniający w sprawie profanacji wizerunku Matki Boskiej tęczową aureolą.

¹⁷ Ocena skutków regulacji do projektu UD333, <https://legislacja.gov.pl/docs/2/12405801/13178795/13178796/dokument757212.doc>, dostęp 21.01.2026 r.

¹⁸ *Ibidem*, pkt. 4 – „Podmioty, na które oddziałuje projekt”, s. 3.

*Razem w obronie
życia, wolności, rodziny
i suwerenności!*

art. 18 Międzynarodowego Paktu Praw Obywatelskich i Politycznych¹⁹, art. 9 EKPCz, czy art. 10 Karty Praw Podstawowych Unii Europejskiej²⁰. Polski ustrojodawca w art. 53 Konstytucji RP²¹ gwarantuje każdemu wolność sumienia i religii. Polska ustawa zasadnicza w art. 48 przyznaje również prawo rodzicom do wychowania dziecka zgodnie z własnymi przekonaniem, uwzględniając w szczególności wolność jego sumienia, wyznania oraz przekonań. Wskazać też należy, że obowiązuje również w polskim porządku prawnym ustawa z dnia 17 maja 1989 r. o gwarancjach wolności sumienia i wyznania²².

Art. 53 ust. 1 Konstytucji RP stanowi, że każdemu zapewnia się wolność sumienia i religii. Art. 53 ust. 2 przewiduje natomiast, że wolność religii obejmuje wolność wyznawania lub przyjmowania religii według własnego wyboru oraz uzewnętrzniania indywidualnie lub z innymi, publicznie lub prywatnie, swojej religii przez uprawianie kultu, modlitwę, uczestniczenie w obrzędach, praktykowanie i nauczanie. Wolność religii obejmuje także posiadanie świątyń i innych miejsc kultu w zależności od potrzeb ludzi wierzących oraz prawo osób do korzystania z pomocy religijnej tam, gdzie się znajdują.

Należy przypomnieć, że kwestia zgodności przepisów penalizujących obrazę uczuć religijnych z Konstytucją RP była już przedmiotem oceny ze strony Trybunału Konstytucyjnego.

U podstaw sprawy rozpoznawanej przez Trybunał pod sygnaturą SK 54/13 leży stan faktyczny, w którym skarżąca w wywiadzie, jakiego udzieliła na łamach internetowego wydania „Dziennik.pl”²³, oświadczyła, że przekonują ją odkrycia naukowe, nie zaś „coś, co napisał jakiś napruty winem i palący jakieś zioła”. Odpowiadając na pytanie dziennikarki, o kim mówi, wyjaśniła: „O tych wszystkich, którzy spisali te wszystkie niesamowite historie (biblijne)”. Dwaj obywatele złożyli do prokuratury zawiadomienie o popełnieniu przez skarżącą przestępstwa z art. 196 k.k., wskazując, że obrażała ich uczucia religijne poprzez drwienie z autorów Pisma Świętego i samej Biblii, uważanej za świętą księgę zarówno w religiach chrześcijańskich, jak i w judaizmie.

W przekonaniu skarżącej, art. 196 k.k. ogranicza zatem konstytucyjną wolność wyrażania poglądów (art. 54 ust. 1 Konstytucji RP) w sposób wykraczający poza dopuszczalne ramy określone w art. 31 ust. 3 Konstytucji RP, w szczególności ponad miarę konieczną w

¹⁹ Międzynarodowy Pakt Praw Obywatelskich i Politycznych (Dz. U. z 1977 r. Nr 38, poz. 167), dalej: MPPPiP.

²⁰ Karta Praw Podstawowych Unii Europejskiej (Dz. Urz. UE C 202/389).

²¹ Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. (Dz.U. 1997 nr 78 poz. 483 ze zm.).

²² Ustawa z dnia 17 maja 1989 r. o gwarancjach wolności sumienia i wyznania (Dz. U. z 1989 r. Nr 29, poz. 155 ze zm.).

²³ Dorota Rabczewska w Pytajniku DZIENNIKA, 3 sierpnia 2009 r., wersja zarchiwizowana dostępna pod adresem: https://web.archive.org/web/20090806204027/http://www.dziennik.pl/zycienaluzie/gwiazdy-mowia/article423819/Doda_Nie_wierze_w_Biblie.html?page=4, dostęp 21.01.2026 r.

*Razem w obronie
życia, wolności, rodziny
i suwerenności!*

demokratycznym państwie prawnym, wprowadzając restrykcje w sposób nieproporcjonalny do zamierzonego celu. W opinii skarżącej, wolność sumienia odgrywa dla niewierzących analogiczną rolę do wolności religii dla wierzących. Zarówno wolność sumienia, jak i wolność religii są równorzędne i powinny być traktowane przez ustawodawcę w taki sam sposób z zachowaniem obiektywizmu i poszanowania w równym stopniu każdej z nich.

Zdaniem skarżącej, wyrażanie przez osoby niewierzące poglądów, które mają charakter nieprzychylny religii, nie powinno być traktowane jako zdarzenie podlegające kryminalizacji. Wolność słowa powiązana ściśle z wolnością sumienia powinna być postrzegana w sposób jak najszerzy, gdyż tylko takie jej traktowanie pozwala na zapewnienie istnienia społeczeństwa pluralistycznego, demokratycznego. Dlatego, w przekonaniu skarżącej, art. 196 k.k. jest niezgodny z art. 53 ust. 1 w związku z art. 54 ust. 1 Konstytucji RP.

Trybunał Konstytucyjny²⁴ uznał jednak tą argumentację za błędną. Wolność wyrażania swoich poglądów, o której mowa w art. 54 ust. 1 Konstytucji RP, nie jest jednak równoznaczna z szeroko rozumianą wolnością wszelkiej ekspresji, nie obejmuje bowiem wolności twórczości artystycznej, badań naukowych oraz ogłaszania ich wyników, wolności nauczania, a także wolności korzystania z dóbr kultury, które są ujęte w odrębnym, poświęconym im art. 73 Konstytucji RP²⁵. Zagwarantowana w art. 54 ust. 1 Konstytucji RP wolność wyrażania swoich poglądów nie ma bowiem charakteru absolutnego i może podlegać ograniczeniom, z zachowaniem zasady proporcjonalności²⁶. Zdaniem Trybunału art. 196 k.k. penalizuje tylko i wyłącznie obrazę uczuć religijnych przez publiczne znieważenie przedmiotu czci religijnej oraz miejsca kultu. Co więcej, przestępstwo z art. 196 k.k. można popełnić jedynie z winy umyślnej w obu jej postaciach. Oznacza to, że o obrazie uczuć religijnych z art. 196 k.k. można mówić dopiero wtedy, gdy sprawca podlega odpowiedzialności karnej i wyrażając swoje poglądy publicznie, w sposób obiektywnie pogardliwy, wyszydzający, poniżający lub obelżywy bezpośrednio chce lub godzi się na znieważenie przedmiotu czci religijnej, a co za tym idzie na obrazę uczuć religijnych innych osób. Poza zakresem penalizacji z art. 196 k.k. pozostaje zatem publiczne wyrażanie swoich negatywnych czy też krytycznych poglądów dotyczących przedmiotu czci religijnej, o ile nie przybierze formy ani nie będzie zawierało treści obiektywnie znieważających.

W doktrynie przyjmuje się, że nie będzie obrazą uczuć religijnych publiczna krytyka określonej wspólnoty religijnej, jej funkcjonowania, głoszonych przez nią poglądów, łącznie z

²⁴ Trybunał konstytucyjny orzekał w tej sprawie w składzie: Stanisław Biernat – przewodniczący, Małgorzata Pyziak-Szafnicka, Stanisław Rymar, Sławomira Wronkowska-Jaśkiewicz, Andrzej Wróbel – sprawozdawca.

²⁵ Wyrok Trybunału Konstytucyjnego z 20 lutego 2007 r., sygn. P 1/06 (Dz.U. z 2007 r., Nr 36, poz. 234).

²⁶ Wyrok Trybunału Konstytucyjnego z 6 lipca 2011 r., sygn. P 12/09 (Dz.U. z 2011 r., Nr 146, poz. 879).

*Razem w obronie
życia, wolności, rodziny
i suwerenności!*

kwestionowaniem istnienia podmiotu ich kultu, o ile krytyka ta będzie pozbawiona charakteru znieważającego. Wolność wyrażania swoich poglądów, o której mowa w art. 54 ust. 1 Konstytucji, korzysta z pełnej swobody w odniesieniu do zachowań, które nie wypełniają znamion przestępstwa obrazy uczuć religijnych z art. 196 k.k., tj. gdy mamy nawet do czynienia z krytyką czy też negatywną opinią, nieprzybierającą jednak formy zniewagi, a także gdy sprawcy nie można przypisać winy umyślnej²⁷. W ocenie Trybunału Konstytucyjnego, ograniczenie wolności wyrażania poglądów znieważających lub obrażających, o którym mowa w art. 196 k.k., jednoznacznie spełnia wymóg ustawowej regulacji i jest ponadto konieczne w demokratycznym państwie przede wszystkim dla ochrony praw i wolności innych osób, ale także porządku publicznego, a więc wartości, o których mowa w art. 31 ust. 3 Konstytucji. Jak wskazano wyżej, przedmiotem ochrony, do którego odnosi się art. 196 k.k., jest prawo do ochrony uczuć religijnych wynikające z konstytucyjnej wolności religii²⁸.

Również Sąd Najwyższy stwierdził, że chroniąc wolność religii, chroni się sferę pojęć, wyobrażeń, przekonań i uczuć religijnych danej osoby. Możliwe jest więc wyróżnienie uczuć religijnych jako prawnie chronionego dobra osobistego²⁹.

Jak już wspomniano, wolność religii chroniona jest także na gruncie prawa międzynarodowego. Stosownie do art. 18 MPPOiP każdy ma prawo do wolności myśli, sumienia i wyznania. Prawo to obejmuje wolność posiadania lub przyjmowania wyznania lub przekonań według własnego wyboru oraz do uzewnętrzniania indywidualnie czy wspólnie z innymi, publicznie lub prywatnie, swej religii lub przekonań przez uprawianie kultu, uczestniczenie w obrzędach, praktykowanie i nauczanie. Analogiczną treść nadano art. 10 ust. 1 Karty Praw Podstawowych.

Bardziej kompleksowa regulacja znajduje się w art. 9 EKPCz. W ust. 1 przepis ten stanowi: „Każdy ma prawo do wolności myśli, sumienia i wyznania; prawo to obejmuje wolność zmiany wyznania lub przekonań oraz wolność uzewnętrzniania indywidualnie lub wspólnie z innymi, publicznie lub prywatnie, swego wyznania lub przekonań przez uprawianie kultu, nauczanie, praktykowanie i czynności rytualne”. Zgodnie natomiast z art. 9 ust. 2 EKPCz: „Wolność uzewnętrzniania wyznania lub przekonań może podlegać jedynie takim ograniczeniom, które są przewidziane przez ustawę i konieczne w społeczeństwie demokratycznym z uwagi na interesy bezpieczeństwa publicznego, ochronę porządku publicznego, zdrowia i moralności lub ochronę praw i wolności innych osób”.

²⁷ Wyrok Trybunału Konstytucyjnego z 6 października 2015 r., sygn. SK 54/13 (Dz.U. z 2015 r. poz. 1632).

²⁸ *Ibidem*.

²⁹ Wyrok Sądu Najwyższego z 6 kwietnia 2004 r., sygn. I CK 484/03, OSNC 2005, nr 4, poz. 69.

*Razem w obronie
życia, wolności, rodziny
i suwerenności!*

W zakresie wolności religii, sumienia i wyznania wielokrotnie orzekał Europejski Trybunał Praw Człowieka. Sama idea ochrony uczuć religijnych została uznana za konieczną, z powodu potrzeby zapobiegania lub sankcjonowania niestosownych ataków na obiekty czci religijnej, jednak pod warunkiem, że sankcje są proporcjonalne do realizowanego celu prawowitego³⁰.

W głośnej sprawie *E.S. przeciwko Austrii*³¹, ETPCz rozpoznawał sprawę obywatelki Austrii uznanej przez sąd krajowy za winną popełnienia przestępstwa w postaci szydzenia z dogmatów wiary islamu. W 2011 r. prowadząc seminarium pt. „Podstawowa wiedza na temat islamu” wyraziła swoje oburzenie dla faktu zawarcia związku małżeńskiego przez 56-letniego Mahometa z 6-letnią Aiszą, wskazując przy tym na jego prawdopodobne skłonności pedofilne. Sąd austriacki uznał, iż jest ona winną popełnienia przestępstwa w postaci ubliżania innemu wyznaniu. Wymierzył jej karę grzywny w wysokości 480 euro oraz obciążył ją kosztami postępowania. Europejski Trybunał Praw Człowieka w 2018 roku orzekł, iż wyrok skazujący za wypowiedź skarżącej, która publicznie sugerowała pedofilne skłonności u islamskiego proroka Mahometa, nie stanowił naruszenia prawa do wolności wyrażania przez nią opinii³².

Na kanwie tego orzeczenia ETPCz sformułował następujące tezy:

- 1) skarżąca przedstawiając publicznie swoje poglądy i prezentując tezę, że Mahomet był pedofilem, nie uwzględniła historycznego tła dla takiej wypowiedzi, które pozwoliłoby na przeprowadzenie neutralnej i rzeczowej debaty publicznej w zakresie faktów, a nie subiektywnej oceny.
- 2) państwa-strony Konwencji są zobowiązane, na mocy ich pozytywnych zobowiązań wynikających z artykułu 9 EKPCz do zapewnienia pokojowego współistnienia grup religijnych i niereligijnych oraz osób podlegających ich jurysdykcji poprzez zapewnienie atmosfery wzajemnej tolerancji.
- 3) oświadczenia oparte na oczywiście nieprawdziwych faktach nie korzystają z ochrony art. 10 EKPCz;
- 4) wypowiedzi zawierające elementy podżegania do nietolerancji religijnej nie podlegają ochronie w zakresie art. 10 EKPCz.

³⁰ Wyrok Europejskiego Trybunału Praw Człowieka z 20 września 1994 r. w sprawie *Otto-Preminger-Institut przeciwko Austrii*, skarga 13470/87.

³¹ Wyrok Europejskiego Trybunału Praw Człowieka z 25 października 2018 r. w sprawie *E.S. przeciwko Austrii*, skarga 38450/12.

³² K. Nienałtowska, B. Zalewski, *Ochrona uczuć religijnych w wybranych państwach Europy. Analiza prawnoporównawcza z uwzględnieniem orzecznictwa Europejskiego Trybunału Praw Człowieka*, 23 maja 2019 r. <https://ordoiuris.pl/wolnosc-sumienia/ochrona-uczuc-religijnych-w-wybranych-panstwach-europy-analiza-prawnoporownawcza-z>, dostęp: 12.07.2022 r.

*Razem w obronie
życia, wolności, rodziny
i suwerenności!*

Do podobnych wniosków ETPCz doszedł w wyrokach z 2 maja 2006 r. w sprawie *Aydin Tatlav przeciwko Turcji*³³ oraz z 20 września 1994 r. w sprawie *Otto-Preminger-Institut przeciwko Austrii*, skarga nr 13470/87³⁴.

5. Sprawa Rabczewska p-ko Polsce a proponowana nowelizacja

W przedmiotowym wyroku ETPCz wyraził pogląd, zgodnie z którym wyrok skazujący wydany przez polski sąd karny w sprawie Rabczewskiej stanowił ingerencję w prawo osoby skarżącej do wolności wypowiedzi, taka zaś ingerencja była naruszeniem art. 10 EKPCz. Pogląd ten koresponduje z koronnym argumentem przeciwników kryminalizacji obrazy uczuć religijnych, którzy twierdzą, że owa kryminalizacja powoduje rzekome ograniczanie wolności słowa, a przede wszystkim swobody artystycznej. Najbardziej medialne przypadki stosowania art. 196 k.k. to właśnie prowokacje artystów lub aspirujących do tego miana³⁵. Korzystanie ze swobody artystycznej nie usprawiedliwia jednak znieważania i pogardy dla innych wartości, w tym wolności religii. Artystyczny lub naukowy cel działań sprawcy nie jest wystarczający do wykluczenia znieważającego charakteru tych działań ze względu na ich formę³⁶.

W tym miejscu warto przywołać in extenso zdanie odrębne polskiego sędziego - Krzysztofa Wojtyczka – do wyroku ETPCz z dnia 15 września 2022 r., w którym przedstawił on swoją ocenę polskich regulacji z zakresu ochrony uczuć religijnych na gruncie art. 9 EKPCz, a w której to ocenie w odmienny sposób postrzega on kwestię dopuszczalnych granic krytyki religijnej:

„(...) W tych okolicznościach nie można twierdzić, że wnioski wyciągnięte przez sądy polskie były bezpodstawne i nieuzasadnione. Wymierzając skarżącej karę za jej wypowiedzi, władze działały w celu zachowania pokoju religijnego i zapobieżenia sytuacji, w której jednostki (z kilku grup religijnych) miałyby poczucie, że element ich tożsamości może bezkarnie stać się przedmiotem bezproduktywnych i obraźliwych ataków słownych, motywowanych uprzedzeniami i odrzuceniem danych grup. [Wyróżnienie własne] Nie podzielam zatem stanowiska wyrażonego w paragrafie 64, zgodnie z którym „analizowane wypowiedzi nie stanowiły niewłaściwego lub

³³ Wyrok Europejskiego Trybunału Praw Człowieka z 2 maja 2006 r. w sprawie *Aydin Tatlav przeciwko Turcji*, skarga 50692/99.

³⁴ Wyrok Europejskiego Trybunału Praw Człowieka z 20 września 1994 r. w sprawie *Otto-Preminger-Institut przeciwko Austrii*, skarga 13470/87.

³⁵ M. Derlatka, *Zasady kryminalizacji obrazy uczuć religijnych*, Lex 2015, <https://sip.lex.pl/#/publication/151265561/derlatka-marek-zasadnosc-kryminalizacji-obrazy-uczuc-religijnych?keyword=ochrona%20uczuc%C4%87%20religijnych&cm=STOP>, dostęp 21.01.2026 r.

³⁶ W. Wróbel, (w:) A. Zoll (red.), *Kodeks karny. Część szczegółowa. Komentarz*, t. 2, Warszawa 2006, s. 554.

*Razem w obronie
życia, wolności, rodziny
i suwerenności!*

obraźliwego ataku na przedmiot czci religijnej, mogącego wzniecić nietolerancję religijną lub naruszającego ducha tolerancji, który jest jedną z podstaw społeczeństwa demokratycznego”.

7. Większość składu powołuje się na dokumenty prawa miękkiego Rady Europy i Unii Europejskiej definiujące mowę nienawiści lub opowiadające się za zniesieniem przestępstwa bluźnierstwa (zob. paragrafy 29–31 wyroku). Problem z przedstawionym w nich podejściem polega na tym, że nie uwzględnia ono w wystarczającym stopniu specyfiki religii jako zjawiska społecznego i nie zapewnia wystarczającej ochrony grupom religijnym. Agresja skierowana przeciwko sacrum dotyczy pojedynczych osób i grup osób. Omawiana kwestia prawna dotyczy jednostek, a nie religii czy ideologii. Bezproduktywne obelgi skierowane przeciwko sferze sacrum są formą agresji słownej wobec wiernych, która jest zwykle odczuwana przez nich jako znacznie bardziej obraźliwa i bolesna niż obelgi skierowane bezpośrednio do członków grupy religijnej. Znieważanie lub wyśmiewanie sfery sacrum jest również narzędziem służącym propagowaniu wykluczenia i rozwijaniu uprzedzeń społecznych wobec określonych grup religijnych, a także wpływa na godność, poczucie tożsamości oraz poczucie wartości i pewności siebie członków tych grup. W rezultacie pokój religijny i harmonijne współistnienie różnych wierzeń i przekonań filozoficznych mogą zostać naruszone (por. Gorzelik i inni przeciwko Polsce [WI], skarga nr 44158/98, §§ 92–93, ETPC 2004–I; oraz „Grecko-Prawosławna Archidiecezja Ochrydzka Patriarchatu Peć” przeciwko Byłej Jugosłowiańskiej Republice Macedonii, skarga nr 3532/07, § 95, 16 listopada 2017 r.).”³⁷

Odnosząc wyrok Trybunału Konstytucyjnego z 2015 r. i stanowisko K. Wojtyczka z 2022 r. do omawianej propozycji nowelizacji k.k. nie można nie zauważyć, że przepis art. 196 k.k. w obecnym jego kształcie stanowi – bez względu na ocenę jego rzeczywistej efektywności – prawny instrument ochrony prawa do wolności sumienia i wyznania w Polsce. Natomiast pogląd ETPCz wyrażony w wyroku z dnia 15 października 2022 r. wskazujący, że wyroki polskich sądów karnych, które prawomocnie orzekły o naruszeniu przepisu art. 196 k.k. stanowią niedopuszczalną ingerencję w sferę wolności wypowiedzi w rozumieniu art. 10 EKPCz jest wyrazem zauważanej w orzecznictwie ETPCz tendencji osłabiania ochrony chrześcijan przed obrażającymi ich wierzenia i tożsamość wypowiedziami oraz atakami agresji, a co doskonale obrazują wyroki ETPCz dotyczące spraw „Rabczewska p-ko Polsce” oraz „Asociación de Abogados Cristianos przeciwko Hiszpanii.” Tendencja ta, co należy wyraźnie podkreślić, jest

³⁷ Wyrok Europejskiego Trybunału Praw Człowieka z 15 września 2022 r., *ROZBIEŻNA OPINIA SĘDZIEGO KRZYSZTOFA WOJTYCZKA* – cyt. za: <https://hudoc.echr.coe.int/eng#%7B%22languageisocode%22:%5B%22POL%22%5D,%22appno%22:%5B%228257/13%22%5D,%22documentcollectionid%22:%5B%22CHAMBER%22%5D,%22itemid%22:%5B%22001-239119%22%5D%7D>, dostęp 21.01.2026 r.

*Razem w obronie
życia, wolności, rodziny
i suwerenności!*

jednoznacznie sprzeczna z wcześniejszą, utrwaloną linią orzecniczą³⁸. W ramach tej wieloletniej linii orzecniczej wypracowane zostało kryterium tzw. bezproduktywnej obraźliwości, zgodnie z którym w swobodzie wypowiedzi mieści się krytykowanie religii, jej wyznawców i dogmatów, pod warunkiem, iż odbywa się to w konstruktywny sposób – służy merytorycznej debacie i nawet jeśli używa się w tym celu tak zwanych „ostrych słów”, to służą one polemice z intelektualnymi założeniami danego wyznania.

Wypowiedź, na kanwie której zapadł wyrok ETPCz z 15 września 2022 r., z całą pewnością nie mieści się w powyższych granicach. Tym samym, jeśli ETPCz chciał odstąpić od wcześniejszej linii, to miał obowiązek, zgodnie z Regułą 72 ust. 2 Regulaminu Trybunału³⁹, przekazać sprawę do rozpatrzenia w składzie Wielkiej Izby, co jednak nie nastąpiło⁴⁰.

Z powyższych względów nie można nie zauważyć, że rządowy projekt nowelizacji art. 196 k.k. odwołuje się do takiego sposobu rozumienia art. 9 i 10 EKPCz, która stanowi wyraźny krok wstecz w europejskim standardzie ochrony wolności religijnej oraz jest wyrazem odrzucenia kilkudziesięcioletniego dorobku ETPCz kształtującego podstawy prawa człowieka do poszanowania jego uczuć religijnych.

6. Podsumowanie i postulaty *de lege ferenda*

Przedstawiony przez Ministerstwo Sprawiedliwości projekt zmiany art. 196 k.k. zawarty w druku nr UD 333 powinien zostać wycofany. W ocenie Instytutu Ordo Iuris, przedmiotowa nowelizacja oparta jest o lakoniczną, niepełną i bezrefleksyjną analizę wyroku ETPCz z dnia 22 września 2022 r. i nie zawiera odniesienia się do zdania odrębnego polskiego sędziego ETPCz w tej sprawie – Krzysztofa Wojtyczka oraz do wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 6 października 2015 r., sygn. akt SK 54/13. Pomija również kwestie rozbieżności wyroku z dotychczasową linią orzecniczą ETPCz oraz wątpliwości proceduralne co do jego wydania.

³⁸ Por. *Od ochrony uczuć religijnych do ich wybiórczego lekceważenia. Ewolucja orzecznictwa ETPC w sprawie obrażania wyznawców religii*, 20 sierpnia 2025 r., <https://ordoiuris.pl/analiza/od-ochrony-uczuc-religijnych-do-ich-wybiorczego-lekcewazenia-ewolucja-orzecznictwa-etpcz-w-sprawie-obrazania-wyznawcow-religii/>, dostęp 21.01.2026 r.

³⁹ Regulamin Trybunału – 3 października 2022 r., https://www.echr.coe.int/documents/d/echr/rules_court_pol, dostęp 21.01.2026 r.

⁴⁰ Na fakt ten zwrócił uwagę Profesor Ireneusz Kamiński, były sędzia ad hoc ETPCz - [Ireneusz Cezary Kamiński, Uczucia religijne zasługują na ochronę. Tu nie trzeba nic zmieniać \[OPINIA\]](https://wiadomosci.wp.pl/uczucia-religijne-zasluguja-na-ochrone-tu-nie-trzeba-nic-zmieniac-opinia-7244104382773440a), 17 stycznia 2026 r., <https://wiadomosci.wp.pl/uczucia-religijne-zasluguja-na-ochrone-tu-nie-trzeba-nic-zmieniac-opinia-7244104382773440a>, dostęp 21.01.2026 r.

*Razem w obronie
życia, wolności, rodziny
i suwerenności!*

Instytut Ordo Iuris postuluje zamiast tego otwarcie publicznej debaty nad zmianami w Rozdziale XXIV Kodeksu karnego z 1997 r. (art. 194 – art. 196), które realnie wzmocnią ochronę prawną osób wierzących w Polsce i będą skutecznym narzędziem obrony chrześcijańskiej tożsamości religijnej Polski i Polaków. W tym kontekście należy ponownie opowiedzieć się za przyjęciem rozwiązań prawnych w brzmieniu przedstawionym w sprawozdaniu Komisji Nadzwyczajnej do spraw zmian w kodyfikacjach o obywatelskim projekcie ustawy o zmianie ustawy - Kodeks karny (druk nr 3168/IX kadencja)⁴¹.

Jeśli chodzi o art. 196 k.k., to wykreślenia wymaga zwłaszcza znamię „obrazy uczuć religijnych”, które, poprzez odwoływanie się do subiektywnej i nieuchwytnej kategorii uczuć, prowadzi często do rozstrzygnięć niekorzystnych dla poszkodowanych.

Nowelizacji wymaga również art. 195 k.k., który, ze względu na ujętą w nim przesłankę „złośliwości” w ramach strony podmiotowej również bywa stosowany przez sądy w sposób skrajnie niekorzystny dla poszkodowanych. Sytuacje, w których sądy stwierdzały, że mimo iż ewidentnie doszło do przeszkadzania publicznemu wykonywaniu aktu religijnego, to nie miało ono charakteru „złośliwego”, lecz raczej służyło wyrażaniu swoich opinii (w tym zwłaszcza sprzeciwu wobec wyroku Trybunału Konstytucyjnego z 2 października 2020 r., sygn. akt K 1/20⁴², w którym Trybunał orzekł o niekonstytucyjności regulacji dopuszczającej tzw. aborcję eugeniczną), miały w ostatnim czasie miejsce zaskakująco często.

Jeśli zestawia się powyższe z wspomnianą wyżej rosnącą liczbą aktów chrystianofobii, przemocy oraz agresji wobec chrześcijan, to widocznym jest, że, w celu utrzymania pokoju religijnego w Polsce, konieczna jest taka nowelizacja art. 195 i 196 k.k., która zapewniłaby skuteczną ochronę dóbr, o których mowa w tych artykułach.

⁴¹ Sprawozdanie Komisji Nadzwyczajnej do spraw zmian w kodyfikacjach o obywatelskim projekcie ustawy o zmianie ustawy - Kodeks karny, <https://www.sejm.gov.pl/sejm9.nsf/druk.xsp?nr=3168>, dostęp: 20.01.2026 r.

⁴² Wyrok Trybunału Konstytucyjnego z 22 października 2020 r., sygn. K 1/20 (Dz. U. z 2021 r. poz. 175).